Foto Reuters

Načrt za nov evropski preporod

Nevarnost marginalizacije *Da bi se izognili propadu, je nujna povezava z dezorientiranimi državljani*

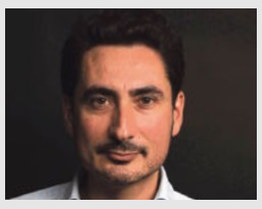

Gostujoče pero
Guillaume Klossa
pobudnik, pisatelj, ustanovitelj think tanka EuropaNova (s sopodpisniki)

Ne glede na to, kakšni bodo rezultati britanskega referenduma, Evropejci potrebujejo nov zagon. Smo namreč v veliki nevarnosti: Evropa se mora izogniti ne samo gospodarski in politični, ampak tudi moralni in kulturni marginalizaciji. Skupaj si moramo prizadevati za to, da se bomo spet povezali z dezorientiranimi državljani in ponovno ustvarili vplivno Evropo. Tako bomo nadaljevali naš projekt tudi v prihodnje in spet vzbudili upanje v ljudeh; drugače bomo propadli.

Brez novega političnega zagona, ki bi ga prenesli na naše sodržavljane, lahko populistični demoni nazadnje slavijo zmago nad nami. Zgodovina se ponavlja v različnih oblikah, vendar bi bil rezultat enako katastrofalen.

Z novo dinamiko moramo ovrednotiti naše uspehe: Evropska unija je najbolj solidarna, najmanj nepravična, najdemokratičnejša, najbolj mirovniška in hkrati najraznovrstnejša politična, gospodarska in družbena entiteta v človeški zgodovini; je »eden največjih političnih in gospodarskih dosežkov sodobnega časa«, kakor se je izrazil predsednik Obama. Če bi radi ohranili njene vrednote in poskrbeli za to, da bi spet postala gibalo napredka, potrebujemo vsestransko strategijo.

Evropa »à la carte« ne bi smela biti mogoča

Zato potrebujemo jasen načrt ukrepov. Takšnega, ki ga bodo uresničevale evropske ustanove in vse države članice, če pa to ne bo mogoče, pa skupina držav s Francijo in Nemčijo na čelu. Za ponovno vzpostavitev zaupanja in oživitev evropske dinamike predlagamo šest strateških pobud:

1. Najpomembneje je utrditi evropsko demokracijo. Kako naj razmišljamo evropsko brez skupne državljanske kulture? Države bi morale pripraviti skupno evropsko državljansko vzgojo in se zavezati, da bodo naslednjega predsednika evropske komisije izbrale na volitvah. Poleg tega bi morale razjasniti predpise in ne bi smele dopustiti, da bi bilo mogoče barantati z referendumi o članstvu v EU. Evropa »à la carte« ne bi smela biti mogoča.

2. Nujno potrebujemo strateško pobudo za zagotavljanje varnosti in obrambe državljanov Evropske unije. Države morajo izpolnjevati svoje dolžnosti, povezane z notranjo varnostjo – okrepiti morajo medsebojno pomoč pri policijskih (Europol), pravnih (Eurojust) in varnostnoobveščevalnih zadevah –, pri zunanjih zadevah pa morajo izvajati sodobno politiko na svojih mejah; politiko, ki temelji na vzpostavitvi skupine evropskih mejnih policistov ter na ustrezni infrastrukturi in sprejemnih centrih skladno z našimi vrednotami. Poleg tega mora Evropska unija sprejeti ustrezno gospodarsko, kulturno, diplomatsko in vojaško politiko za stabilizacijo sosednjih regij.

EU ni treba sprejeti vseh beguncev, ampak samo tiste, ki so se pripravljeni vključiti v družbo in sprejeti njene vrednote.

3. Tretja pobuda je povezana z begunci. Sporazum s Turčijo ne more biti dolgoročna rešitev. V državi je preveč beguncev, trgovanje cveti po drugih poteh. Evropa mora izbrati drugo pot: sprejeti, vključevati v družbo, izobraževati in pripravljati razmere za vrnitev beguncev. Ni ji treba sprejeti vseh beguncev, ampak samo tiste, ki so se pripravljeni vključiti v družbo in sprejeti njene vrednote. Evropski državljani bodo pripravljeni sprejeti takšno politiko, če bo Evropa izboljšala njihovo vsakdanje življenje.

4. To je izziv za drugo obdobje Junckerjevega načrta za oživitev rasti: naložbe v prihodnost ključnih industrij izjemno vplivajo na ustvarjanje lokalnih delovnih mest, trajno posodabljajo naše gospodarstvo in zagotavljajo našo konkurenčno prednost. Zato morajo postati del naše dejavne »skupne industrijske politike«, s katero bomo spet pridobili svojo samostojnost. Če pripravimo razvojni načrt in izboljšamo stanovanjske razmere, denimo, z uporabo novih materialov in digitalnih tehnologij, bomo spremenili življenja naših državljanov in prevzeli globalno vodstvo na tem področju. Podpiramo še pet ciljnih načrtov za promet, obnovljivo energijo, digitalno znanje prihodnosti, zdravstvo ter kulturno in ustvarjalno industrijo.

5. Evrsko območje mora okrepiti svoje zmožnosti za rast, bolje se mora znati spoprijemati z asimetričnimi šoki, poleg tega mora znati spodbujati gospodarsko in družbeno zbliževanje. To morajo postati nove pristojnosti evropskega mehanizma za stabilnost. Razmisliti je treba o proračunu evrskega območja in hitro dokončati bančno unijo ter odpraviti njene pomanjkljivosti.

6. Šesta pobuda je »Erasmus za študente«. Zadeva je preprosta: demokratizirati Erasmus in razširiti kulturno obzorje vseh mladih evropskih državljanov ter tako podpreti enake možnosti in okrepiti občutek pripadnosti.

V dveh letih in pol

Omenjene pobude postavljajo državljana v središče projekta ter spodbujajo rast, zaposlovanje in inovacije. Če bo na voljo dovolj političnega volje, jih bo mogoče uresničiti v dveh letih in pol. Rooseveltu je to uspelo leta 1933 s politiko New Deala. Naša razvita gospodarstva lahko to storijo z neporabljenimi sredstvi evropskega proračuna in z novimi viri financiranja. Lastna sredstva in posojila Evropske investicijske banke so med rešitvami, o katerih lahko razmislimo.

Srednjeročno bi morali na spodbujanju in kolektivnem razmisleku evropskih državljanov utemeljiti novo medvladno konferenco ali nov evropski dogovor, s katerim bi zagotovili, da bi Evropa postala velika demokratična, kulturna in gospodarska sila, ter z njim poskrbeli za solidarnost in temeljne pravice, ki so trenutno ogrožene – Evropa bi tako postala sila, ki ima na voljo vsa sredstva za to, da poskrbi za svojo suverenost. Novi sporazum bi lahko veljal samo za države, ki si želijo nadaljnjega združevanja in so prepričane, da evropski interes ni omejen samo na vsoto interesov posameznih držav.

Vse to bo mogoče storiti samo, če bo na desetine milijonov Evropejcev verjelo, da nas čaka skupna prihodnost, in če bodo za to pripravljeni nekaj narediti. Vabimo jih, da se nam pridružijo.

Načrt za nov evropski preporod v *Delu* objavljamo skupaj z uglednimi evropskimi časopisi *Le Figaro*, *El Pais*, *La Repubblica*, *Le Soir*, *Die Welt*, *Publico*, *Le Journal de Genève* in *Gazeta Wyborcza*.

Pozivu se je mogoče pridružiti in ga podpisati na spletni strani *www.m9m.eu*.

Sopodpisniki: László Andor (Madžarska); ekonomist, nekdanji evropski komisar; Lionel Baier (Švica), režiser; Michel Barnier (Francija), nekdanji francoski zunanji minister, nekdanji podpredsednik evropske komisije (Evropska ljudska stranka); Mercedes Bresso (Italija), članica evropskega parlamenta, nekdanja predsednica odbora regij; Daniel Cohn-Bendit (Francija-Nemčija), nekdanji vodja skupine zelenih (evropski parlament); Philippe de Buck (Belgija), nekdanji generalni sekretar skupine BusinessEurope, član evropskega ekonomsko-socialnega odbora; Georgios Dassis (Grčija), sindikalist, predsednik evropskega ekonomsko-socialnega odbora; Felipe Gonzalez (Španija), nekdanji španski premier, nekdanji predsednik skupine za razmislek o prihodnosti Evropske unije (evropski svet); Danuta Hubner (Nizozemska), nekdanja evropska komisarka, predsednica komisije za ustavne zadeve, Evropska ljudska stranka, evropski parlament; Kirsten van den Hul (Nizozemska), pisateljica in novinarka; Robert Menasse (Avstrija), pisatelj; Sofi Oksanen (Finska), pisateljica; Maria Joao Rodrigues (Portugalska), podpredsednica skupine socialistov in demokratov (evropski parlament); Roberto Saviano (Italija), pisatelj; Gesine Schwan (Nemčija), vodja platforme za upravljanje Humboldt-Viadrina; Guy Verhofstadt (Belgija), nekdanji belgijski premier, vodja skupine ALDE (evropski parlament)

POVEZANE VSEBINE
delo.si/mnenja

Pisma bralcev in odmevi PISMA@DELO.SI

Potem pa vse tiho je bilo

Na poziv poslankam in poslancem (*Pisma bralcev*, 5. aprila), da naj uredijo tako, da bomo upokojenci za dopolnilno zdravstveno zavarovanje (DZZ) plačevali v enakem odstotku od pokojnine, se ni odzvala nobena parlamentarna stranka. Na kratko, nobena poslanka in noben poslanec ni hotel nič videti, nič slišati, in mirno nadaljujejo spanje pravičnega. Prav tako noben poslanec ni hotel nič videti, nič slišati o predlogu, da naj ZPIZ zbran denar na račun DZZ neposredno nakazuje na državno zdravstveno blagajno. V tem primeru pa že lahko mirne duše govorimo o neresnosti, če že ne vzvišenosti in aroganci poslancev. Da ne bo zamere – z neposrednim nakazovanjem denarja na državno zavarovalnico bi zdravstvo pridobilo dodatnih 30 milijonov evrov brez dodatnega obremenjevanja državljanov, zdravstvu pa za opravljene storitve ne bi bilo treba izstavljati dveh računov, enega za državno zavarovalnico, drugega pa za zavarovalnico Vzajemna. Izstavljanje računov verjetno tudi ni povsem brez stroškov. In ne nazadnje, upokojencem ne bi bilo več treba financirati dobro plačanega administrativnega aparata Vzajemne.

Ker tudi poslanci upokojenske stranke Desus nimajo prav nobene slabe vesti glede uravnilovke pri plačevanju DZZ, po drugi strani pa so odločno proti uravnilovki pri poviševanju pokojnin, bi bilo še kako koristno, če bi upokojenci z nižjimi pokojninami in tisti zaposleni, ki pričakujejo nižje pokojnine, ustanovili politično stranko z naslednjim programom: da bodo upokojenci plačevali DZZ v enakem odstotku od pokojnine, da bo ZPIZ nakazoval prispevke za DZZ na državno zdravstveno blagajno in da se bodo pokojnine poviševale v enakih zneskih. Če bi ankete novonastali stranki napovedovale dober uspeh na volitvah, bi poslanci (levi, desni, koalicijski, opozicijski) takoj prekinili spanje pravičnika. Morda pa bi celo gospa ministrica za zdravje prekinila spanje pravičnice.

Jože Špilak
Pokopališka 12, Naklo

Zakaj Putin?

Gospod Borut Pahor, predsednik demokratične Slovenije, vabi ruskega predsednika Vladimirja Putina na obisk v Slovenijo. Toda Putin je agresor, ki je okupiral ukrajinski polotok Krim in zdaj povzroča nemire na mejnih območjih z Ukrajino. Ves demokratični svet obsoja to rusko kolonizacijo. Zakaj naj bi bila Slovenija izjema?

Ste morda vi tako samovšečni, da morda želite imeti sliko, kako prisrčno objemate Putina? Drugi državniki mu ne nudijo niti roke! Zato Slovenkam in Slovencem predlagam odpoklic Boruta Pahorja kot predsednika države. Samovšečnost in nerazsodnost nista združljivi s položajem predsednika države! Če bo g. Borut Pahor še naprej predsednik Slovenije, se bom odpovedal slovenskemu državljanstvu in obdržal samo švicarsko.

Dr. Ludvik Čanžek
Ižanska 206 A, Ljubljana

Desusovo spodkopavanje Idrije

Najprej čestitke gospe Julijani Bizjak Mlakar za pokončno držo in pošteno zagovarjanje rudarske stroke. Kot matematičarki se ji sploh čudim, da je vzdržala v tej Cerarjevi vladi, ki je strokovno preluknjana kot švicarski sir.

Sicer pa je dobila »strokovnega naslednika«, g. Žmavca, ki pravi, da mu je glavno vodilo poslušnost Cerarju, kot še večini njegovih kolegov v Desusu, ki so tam le zato, da si popravljajo pokojnine, kvasijo strokovne neumnosti in nam vztrajno nižajo pokojnine.

Domnevam, da bodo zdaj na kulturnem ministrstvu prevzeli še letalski nadzor, razen če se ne bodo držali pregovora: Kdor visoko leta, nizko pade.

Matjaž Cerovac
Letuš 141, Šmartno ob Paki

Spoštovanje zgodovinskih ostalin

V knjigi znanega zgodovinarja Silvestra Koprive *Ljubljana skozi čas* (Založba Borec, 1989) sem na strani 191 prebral sledeče, napisano v skrajšani obliki: Na vzhodnem koncu parkirišča pod dvorano Tivoli ob Celovški cesti stoji zidec, zgrajen vzdolž parkirišča. Približno nasproti hiše Celovška cesta 30 je vzidan vklesan kamen 20 krat 35 cm – rimski nagrobnik, na katerem je napis: F LIVII I IVLIA I N VG. Nasproti Celovške ceste 32 pa je vzidan vklesan kamen 22 krat 17 cm, ki se bere od zgoraj navzdol: IXI II, IONNU (živel sem dve leti).

Hotel sem si ogledati ta vklesana kamna in se napotil na opisano mesto. Toda glej ga, zlomka, vrli komunalci so pred kamnoma postavili postajališče LPP. Hvala jim za spoštovanje zgodovinskih ostalin! Kamna, ki sta arheološko in epigrafsko zanimiva, sta, žal, zakrita.

Drago Smodiš
Žibertova ulica 1, Ljubljana

Računi za zdravo okolje

Janoš Zore
o zaračunavanju plovbe

Na prelomu tisočletja so imeli vse številnejši kajakaši ob bistri hčeri planin vse pogosteje opraviti z jeznimi kmeti, ki so jim z vilami sporočali, na čigavi zemlji so.

Občine so reševale trenja ob reki z odkupi zasebnih parcel in urejanjem dostopnih mest, z njimi povezane stroške pa s pristojbinami za uporabo vstopnih točk v vodo zaračunale rekreativcem in turistom. Brezplačna rekreacijska plovba na eni bolj priljubljenih slovenskih celinskih voda, ki po ustavi sodijo v javno dobro, je postala zgodovina. Poldrugo desetletje kasneje ravna podobno čedalje več občin, uporabniki pa, razumljivo, niso prav nič navdušeni.

Na občinah se branijo, da zaračunavajo uporabo dostopnih mest, plovba pa je še naprej brezplačna, a to ne spremeni dejstva, da je treba za veslanje seči v denarnico. Pravno podlago za takšno ureditev daje zakon o celinskih vodah iz leta 2002, po katerem lahko občine določijo dostopne točke in plačilo pristojbin za njihovo uporabo. Ponekod so šle lokalne skupnosti še korak dlje in prepovedale plovbo na posameznih delih vodotokov oziroma omejile vrsto plovil, s katerimi je dovoljeno na vodo.

Mar ni napočil čas, da naravovarstveniki in ribiči v sonaravno vizijo sveta vključijo tudi človeka?

Ustavna presoja, ki zaradi omejevanja rekreacijskega veslanja že dolgo visi v zraku, je z novimi omejitvami vse bolj verjetna. Da že doslej ni bila vložena, je predvsem posledica počasnega razvoja rekreativno-turistične plovbe, ki v zadnjem času dobiva močan pospešek, in posebnosti težko dostopne Soče, pri kateri tudi sekretar kajakaške zveze ne nasprotuje plačilu pristojbine za dostopna mesta. A vse celinske vode niso nevarni hudourniki. Poleg tega se pri morebitni ustavni presoji pojavljata dve vprašanji.

Kdaj nam bodo prepovedali plavanje? Plavalci lahko namreč že zaradi številnosti z vstopanjem v vodo kjerkoli naredijo več škode drstečim se ribam, brežinam, pticam, lastnikom zemljišč in še komu kot veslači. In drugič, ali občine nimajo prevelike moči? V 70. členu ustave je zapisano, da se na javnem dobru, kar celinske vode nesporno so, posebna pravica uporabe lahko uredi le z zakonom, ne pa z občinskim odlokom.

Ministrstvo za infrastrukturo zagovarja prenos urejanja plovbe na občine z varnostjo, ker da lokalne skupnosti najboljše poznajo specifike voda. Toda v praksi znajo biti občine pri argumentiranju omejitev v odlokih zelo iznajdljive.

V Bohinju imajo velike stroške z dostopnimi mesti zaradi zahtev narodnega parka. Zaračunamo! Na Ptuju so se zaradi vplivnejših lastnikov skuterjev odločili, da je maja varno iti na vodo z motornimi plovili, z rekviziti na vesla pa ne. Počakajte še mesec dni! Marsikje je plovba prepovedana, ko ob brežinah gnezdijo ptice, pri čemer sprehodi po obrežjih v tem času niso omejeni ...

Ustava v 72. členu zagotavlja pravico do zdravega življenjskega okolja. Bomo morali za dostop do njega po novem plačevati pristojbine iznajdljivim lokalcem? Mar ni napočil čas, da naravovarstveniki in ribiči v sonaravno vizijo sveta vključijo tudi človeka, v tem primeru odgovornega veslača?

Žaba v loncu

Vili Einspieler
o težavah Makedonije

Večno makedonsko sonce še dolgo ne bo sijalo za vse enako. Država se je znašla v brezizhodnem položaju. Politiki ne delajo nič, organizatorjem pisane revolucije pa ni uspelo mobilizirati večje množice državljanov. V makedonski prestolnici se nadaljujejo protesti, na promenadi pa so vsak dan eni in isti ljudje, ki požigajo fotografije osovraženih politikov in z rdečo barvo izpisujejo na transparente parole o svobodi.

Čeprav je večina ljudi zaskrbljena, se zaradi propagande odziva, kot bi bila paralizirana. V Makedoniji legalne institucije v praksi ne delujejo več. Država je v težavah, režim pa noče sestopiti z oblasti in se norčuje iz dogovora o rešitvi globoke politične krize, ki ga je dosegel z opozicijo pod okriljem Bruslja in Washingtona.

Multikulturna država lahko preživi, če je občutljiva za manjšine in če kultivira nacionalizem večine.

Makedonski gordijski vozel lahko presekata največji albanski stranki. Če bi koalicijska DUI in opozicijska DPA obrnili hrbet Nikoli Gruevskemu, VMRO-DPMNE tudi ob morebitni zmagi na volitvah ne bi imela nikogar, s katerim bi sestavila vladajočo koalicijo. DUI ta scenarij ni v interesu, ker tudi njenim ključnim ljudem grozijo aretacije in sodni pregon. Računati ne gre niti na DPA, ker je njen prvak Menduh Thaçi, kot je razvidno iz objavljenih prisluhov, izrazil Gruevskemu lojalnost do smrti. Albanci so sicer kritični do DUI in DPA, niso pa se množično pridružili novi albanski stranki Besa ali nevladnim organizacijam, ki sodelujejo na protestih.

V igri je tudi ohridski mirovni sporazum, ki je po posredovanju Nata končal spopade med Albanci in Makedonci. Prvi ga doživljajo kot nekaj največjega, kar je mogoče doseči, drugi pa ga vidijo kot nekaj škodljivega za Makedonce. Posledica različnih pogledov na sporazum je, da več tisoč Albancev, zaposlenih v državnih institucijah, ničesar ne dela. Albanci se ne bodo sami od sebe odrekli dobro plačanemu brezdelju ali nacionalnemu ključu, ki jim omogoča participacijo v institucijah oblasti.

Če držijo navedbe opozicije, da je na volilnem seznamu več kot 330.000 nezakonito vpisanih volivcev, bi lahko temeljita revizija ogrozila zabetonirane pravice albanske manjšine. Z več uspeha kot Berlin jih lahko stisne v kot Washington, ker ni obremenjen z begunsko krizo, kot je EU, in ker Albanci na Balkanu doživljajo Američane kot zaveznike. Seveda z zagotovilom, da bo ohridski sporazum ostal nedotaknjen. V Makedoniji imajo Albanci veliko več pravic, kot se običajno razume pod manjšinskimi pravicami, vendar multikulturna država lahko preživi, če je občutljiva do strahov manjšin in če kultivira nacionalizem večine.

Sistem je deloval, dokler ni stopila na prizorišče nova generacija politikov, ki je na podlagi sporov z Grčijo znova odkrila makedonski nacionalizem. Režim na čelu z Gruevskim je Makedoncem in Albancem ukradel državo. Kot žabe jih je vrgel v lonec s hladno vodo in jih postopno segreval. Če bi jih takoj vrgel v krop, bi skočili iz lonca.